

Tứ nhân bang

Biên dịch: Nguyễn Hoài Nam, Phong trào Duy Tân.

05/10/2024

Tác giả: Richard Haass

Trung Quốc, Iran, Bắc Triều Tiên và Nga không có một liên minh chính thức cam kết bảo vệ lẫn nhau. Tuy nhiên, họ đã hình thành một sự liên kết dựa trên sự thù địch chung đối với trật tự thế giới hiện tại do Mỹ dẫn dắt, và không có cách đơn giản nào cho Mỹ và các đồng minh để đáp trả.

New York – “Tứ nhân bang” là tên gọi dành cho bốn quan chức cấp cao Trung Quốc gắn liền với những đặc điểm cực đoan nhất của Cách mạng Văn hóa. Họ đã thua trong cuộc đấu tranh quyền lực diễn ra sau cái chết của Mao Trạch Đông, sau đó bị bắt giữ, kết án về nhiều tội danh và bị giam giữ.

Năm mươi năm sau, một “tứ nhân bang” mới đã xuất hiện: Trung Quốc, Iran, Bắc Triều Tiên và Nga. Nhóm này không phải là một liên minh chính thức cam kết bảo vệ lẫn nhau, nhưng là một sự liên kết được thúc đẩy bởi sự thù địch chung đối với trật tự thế giới hiện tại do Mỹ dẫn dắt, với sự trao đổi lẫn nhau về hỗ trợ quân sự, kinh tế và chính trị.

Tứ nhân bang này tìm cách ngăn chặn sự lan rộng của chủ nghĩa tự do phương Tây trong nước, điều mà họ nhìn nhận (một cách chính xác) như một mối đe dọa đối với quyền lực của họ và các hệ thống chính trị độc tài mà họ lãnh đạo. Họ cũng phản đối sự lãnh đạo của Mỹ ở nước ngoài, bao gồm cả những chuẩn mực mà Mỹ và các đối tác của mình ủng hộ, đặc biệt là việc cấm chiếm đoạt lãnh thổ bằng cách đe dọa hoặc sử dụng vũ lực.

Sự hỗ trợ lẫn nhau của băng đảng này diễn ra dưới nhiều hình thức. Vào đêm trước cuộc xâm lược Ukraine vào tháng 2 năm 2022, Trung Quốc đã ký một thỏa thuận với Nga tuyên bố rằng tình bạn giữa hai bên “không có giới hạn,” trong khi Nga bày tỏ ủng hộ lập trường của Trung Quốc liên quan đến Đài Loan. Kể từ đó, Trung Quốc đã lặp lại các quan điểm của Nga về cuộc chiến ở Ukraine, đổ lỗi cho NATO và khuếch đại thông tin sai lệch của Nga.

Trong lĩnh vực kinh tế, Trung Quốc đã phản đối các lệnh trừng phạt liên quan đến chiến tranh đối với Nga, là nước nhập khẩu dầu mỏ lớn nhất của Iran và từ lâu đã trợ cấp cho Bắc Triều Tiên. Về mặt quân sự, Iran đã cung cấp tên lửa và máy bay không người lái cho Nga, Bắc Triều Tiên đã cung cấp đạn pháo, và Trung Quốc dường như đã cung cấp công nghệ kép và các nguyên liệu công nghiệp có ứng dụng quân sự mà Mỹ và các đồng minh cố gắng ngăn không cho lọt vào tay Nga. Nga được cho là đã đáp lại bằng cách hỗ trợ những quốc gia này cải thiện các chương trình hạt nhân, tên lửa hoặc tàu ngầm, và chia sẻ thông tin tình báo về các hệ thống vũ khí phương Tây mà họ thu thập được từ cuộc chiến với Ukraine.

Thật không may, không có một chính sách đơn lẻ hay đơn giản nào đủ sức để đối phó với sự liên kết này. Không có cơ hội ngoại giao nào để khai thác sự chia rẽ giữa họ, khác với những năm đầu thập kỷ 1970, khi Mỹ tận dụng căng thẳng Trung-Xô để kéo Trung Quốc về phía Tây. Thêm vào đó, Trung Quốc về cơ bản khác biệt so với ba quốc gia còn lại. Nó đã được hội nhập vào nền kinh tế toàn cầu và là đối tác thương mại lớn của nhiều quốc gia trong vòng tròn an ninh phương Tây. Các nỗ lực cách ly Trung Quốc về mặt kinh tế hoặc sử dụng thương mại và đầu tư để định hình hành vi của nước này sẽ có tác động hạn chế.

Trung Quốc cũng đứng một mình trong bốn nước này khi không tìm cách lật đổ trật tự quốc tế hiện tại, mà chủ yếu muốn điều chỉnh nó theo các mục tiêu ngoại giao của mình. Iran, Bắc Triều Tiên và Nga ít được tích hợp vào nền kinh tế toàn cầu hơn, mặc dù họ có thể trao đổi hàng hóa và thị trường với nhau, và Iran cùng Nga có các đối tác thương mại khác. Ấn Độ vẫn là một khách hàng lớn mua năng lượng và vũ khí của Nga. Hàng chục quốc gia thuộc Bán cầu Nam đã từ chối lên án hành động xâm lược của Nga ở Ukraine hoặc ủng hộ các lệnh trừng phạt chống lại Nga.

Bắc Triều Tiên là quốc gia bị cô lập nhất trong bốn nước này, nhưng sự dễ bị tổn thương của nó trước các lệnh trừng phạt bị hạn chế bởi lợi ích của Trung Quốc trong việc ngăn chặn sự sụp đổ của Bắc Triều Tiên, vì lo ngại về sự bất ổn trên biên giới và một bán đảo Triều Tiên thống nhất gắn liền với phương Tây. Nga, với việc phụ thuộc vào đạn pháo của Bắc Triều Tiên, cũng có khả năng cung cấp nhiều hỗ trợ hơn cho chế độ của Kim Jong-un.

Để đối phó với thách thức này, Mỹ, phối hợp với Hàn Quốc, có thể xem xét việc nới lỏng các lệnh trừng phạt đối lấy những bước đi từ Bắc Triều Tiên nhằm hạn chế quy mô chương trình hạt nhân và tên lửa của nước này. Mối quan hệ chặt chẽ giữa Mỹ và Hàn Quốc nên được tận dụng để ngăn chặn hành động xâm lược của Bắc Triều Tiên.

Nga, về phần mình, không được phép thắng thế trước Ukraine. Điều này đòi hỏi phải duy trì hỗ trợ quân sự lâu dài cho Ukraine trong khi mở rộng các đảm bảo an ninh và tư cách thành viên Liên minh châu Âu, tất cả đều nhằm gửi tín hiệu đến Vladimir Putin rằng ông ta đã sai khi nghĩ rằng có thể trụ vững hơn phương Tây. Điều này sẽ không mang lại hòa bình, nhưng có thể tạo ra nền tảng cho một cuộc ngoại giao nhằm chấm dứt xung đột và bảo vệ độc lập của Ukraine. Việc đứng cùng Ukraine cũng cho Trung Quốc thấy rằng nước này không nên kỳ vọng có thể tự do hành động với Đài Loan.

Trong trường hợp của Iran, ưu tiên lâu dài phải là đảm bảo – thông qua ngoại giao hoặc đe dọa hoặc sử dụng vũ lực quân sự – rằng nước này không phát triển vũ khí hạt nhân. Các mục tiêu ngay lập tức nên là kiềm chế sự hỗ trợ của Tehran đối với các lực lượng ủy nhiệm gây rối ở Trung Đông (thứ thật là điều này khó thực hiện hơn nói) và ngăn chặn cuộc chiến giữa Israel và Hamas leo thang thành một xung đột khu vực (mà Iran có thể không mong muốn, xét đến các thách thức trong nước của họ).

Trung Quốc là thách thức phức tạp nhất trong bốn nước này, do tham vọng chiến lược và sẵn sàng sử dụng sức mạnh kinh tế và quân sự để đạt được mục tiêu của mình. Cần có đối thoại, rắn đe và đôi khi là sự đảm bảo để ảnh hưởng đến hành vi của Trung Quốc và khai thác lợi ích của nước này trong việc duy trì quyền truy cập vào công nghệ và thị trường.

Mỹ và các đối tác cần giả định rằng sự liên kết mới này sẽ tồn tại và có thể sâu sắc hơn. Điều này không nên ngăn cản các tiếp xúc ngoại giao, vì chúng là một công cụ, chứ không phải là một ân huệ. Ngoại giao củng cố thông điệp rằng mục tiêu của Mỹ là thay đổi chính sách, không phải thay đổi chế độ, ít nhất là vì việc thay đổi chế độ nằm ngoài tầm với và có thể khuyến khích Tứ Nhân Bang hành động thận trọng hơn.

Ảnh hưởng của Mỹ và phương Tây cũng sẽ phản ánh sức mạnh của họ. Điều này có nghĩa là cần khôi phục các cơ sở công nghiệp quốc phòng ở Mỹ, châu Âu và Ấn Độ – Thái Bình Dương, đồng thời nâng cao và tích hợp khả năng quân sự để chuẩn bị cho khả năng xảy ra xung đột đa khu vực. Hơn nữa, phương Tây cần tạo ra các chuỗi cung ứng cho các hàng hóa thiết yếu mà không phụ thuộc vào bốn quốc gia này.

Mỹ cũng cần hiện đại hóa kho vũ khí hạt nhân của mình để đối phó với sự gia tăng khổng lồ về vũ khí hạt nhân của Trung Quốc (và sự gia tăng không ngừng của Bắc Triều Tiên) cùng với khả năng Hiệp ước New START với Nga sẽ hết hạn vào năm 2026. Ở trong nước, Mỹ nên giảm nợ công đang tăng vọt (hiện cao hơn GDP) và ngăn chặn các chia rẽ chính trị làm ảnh hưởng đến các cam kết quốc tế của mình.

Nhưng công cụ chính để đối phó với Tứ Nhân Bang là một sự liên kết phản đối hiệu quả. May mắn thay, điều này đã tồn tại trong mạng lưới liên minh và quan hệ đối tác ở châu Âu và Ấn Độ – Thái Bình Dương. Thách thức đối với Mỹ là cung cấp sự hiện diện và tính ổn định mà những mối quan hệ này yêu cầu. Đối với các đối tác của Mỹ, thách thức là đóng góp nhiều hơn cho sự phòng thủ chung và phối hợp chính sách để đối phó với các thách thức chung – bao gồm cả những thách thức từ Tứ Nhân Bang.

*Richard Haass, Chủ tịch danh dự của Hội đồng Quan hệ Đối ngoại và cố vấn cao cấp tại Centerview Partners, từng đảm nhiệm vị trí Giám đốc Kế hoạch Chính sách cho Bộ Ngoại giao Mỹ (2001-2003) và là đặc phái viên của Tổng thống George W. Bush về Bắc Ireland cũng như Điều phối viên cho Tương lai của Afghanistan. Ông là tác giả của cuốn sách *The Bill of Obligations: The Ten Habits of Good Citizens* (Nhà xuất bản Penguin, 2023) và bản tin hàng tuần trên Substack có tên *Home & Away*.*

Nguồn: Richard Haass, “[The New Gang of Four](#)“, *Project Syndicate*, 27/9/2024

<https://phongtraoduytan.com/the-gioi/488/>